

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

PRAKTISK VECKOTIDNING
FÖR
KVINNAN OCH HEMMET

Stockholm, Iduns Tryckeri Aktiebolag

N:r 37 (352)

Fredagen den 14 september 1894.

7:de årg.

Prenumerationspris pr år: Idun ensam kr. 5:— Iduns Modetidning jämte kol- orerade planscher 4: 50 Iduns Modet. utan kol. pl. 3:—		Byrå: Klara v. Kyrkogata 7, 2 tr. Allm. telef. 6147. Prenumeration sker å alla post- anstalter i riket.	Redaktör och utgivare: FRITHIOF HELLBERG. Träffas säkrast kl. 2—3. Redaktionssekr.: J. Nordling.	Utgifningstid: hvarje helgfri fredag. Lösnummerpris 15 öre (lösnr endast för komplette ingar.)	Annonspris: 35 öre pr nonpareillerad. För »Platssökande» o. »Lediga platser» 25 öre för hvarje påbörjad tiotal stafv. Utländska annons. 70 öre pr nonp-rad.
--	--	--	---	--	--

Charlotte Schröder,
född Wagner.

Vid denna tid har åter namnet »Grundtvig» varit synligt i tidningarnas spalter och alltid förenadt med den sak, som måhända mer än hans skrifna verk kan kallas hans andes och hans hjärtas äkta barn: folkhögskolesaken. Långt efter det hans stora diktverk och vetenskapliga arbeten skola synas föräldrade, skall *detta* hans verk fortleva med ungdomsspänstighet eller rättare med allt större och större mannakraft.

Ty det är grundadt på en stor, evigt sann tanke: *ungdomstiden*, icke barn- domen, är den bästa för verklig omfattande upp- lysning — lifsupplysning.

Universitet, konstaka- demier, landtbruksinsti- tut m. fl. anstalter sam- lade i sina salar unge män, som skulle ägna sig åt vissa yrken. Men Grundtvig såg, att en ungdomsskola för *hela folket* vore af nöden, om detta folk skulle bli vär- digt den ställning det alltmera intog i fria stater rad. Han ville skapa en fri och ljus sam- lingsplats, där man kunde finna lefvande och sann bildning i förening med praktiskt gagnande yrkes- undervisning, och hvar-

ifrån ungdomen efter sluta- d kurs kunde spridas ut öfver landet och åter- gå en hvar till sitt sär- skilda yrke eller till sin särskilda lifsverksamhet.

Det är nu jämnt femtio år sedan denna tanke uttalades i Norden. Det var vid ett väldigt folk- möte å »Skamlingsban- ken» i Södra Jylland. Och tanken slog rot, om ej genast hos de många tusenden, som lyssnade till densamma, så dock, hvad bättre var, inom en framstående dansk man, i hvars makt det låg att förverkliga den. Det var etatsrådet Flor, som bil- dade Rödning folkhögsko- la, belägen något söder om Kongeå i Nordsles- vig eller »Sönderjylland». Denna skola blef snart en härd, från hvilken upplysning och sann bild- ning utstrålade, värmande otaliga unge danske män.

År 1861 inträdde i där- varande lärares krets så- som föreståndare för sko- lan Ludvig Schröder, nu- mera den berömde histo- rikern och riksdagsman- nen, stiftaren af »Askovs utvidgade folkhögskola». Han var då — som för- öfrigt ännu — en af Grundtvigs varmaste lär- jungar och tillhörde den krets af högt begåfvade

Framåt i striden —
En strid oss värd!
Framåt för friden
Med fridens svärd!

För sannings ära
På sannings stråt,
För kärleks lära
Framåt, framåt.

C. V. Modin.

unga studenter i Köbenhavn, som gick under namn af »lilla theologicum», och i hvilken, utom han själf, funnos män, hvilkas namn numera tillhöra de i Danmark mest uppburna och älskade.

Genom honom erhöi Rödding folkhögskola ett mer än någonsin väckande inflytande i såväl folklig som kristlig riktning. Ty själf historiker och såsom sådan framstående författare, ansåg han en af folkhögskolans största uppgifter ligga däri, att den skulle väcka ungdomens lust för ett kraftigt verksamt lif. Såsom ett medel till en sådan väckelse ansåg och anser han ännu framför allt en god och levande historisk undervisning, ty denna kan och bör införa ungdomen i lifvets större uppgifter och så bilda en motvikt mot ett blott och bart uppgående i egen ekonomi och i en tankegång, som endast omfattar det egna jaget, men ej samhället.

Att han ej ensidigt förbisåg äfven andra medel att rusta landets ungdom till en god kamp i lifvet, har hela hans stora livsverk i Askov noggsamt utvisat. Ty i en verklig folkbildning skall *intel* försummas af det, som kan utveckla en mans eller kvinnas anlag och färdigheter. Sådan är hans åsikt. Och detta är ju, som bekant, ock den uppgift, hvarje rätt ledd folkhögskola omfattar såsom sin.

1840, -50 och -60-talen voro i Danmark upprörda, och särskildt blef den senaste tidsperioden olycksbringande för detsamma. Ty 1864 års krig med Tyskland slöts till djup smärta för danska folket: en del af dess eget kött och blod slets från dess kropp. »Sönderjylland» blef tyskt — Kongeå blef gränslinie.

Rödding folkhögskola, så varmt fosterländskt präglad, måste — för någon tid åtminstone — stänga sina dörrar. Som med ett slag afbröts den verksamhet, hvilken i trettio år varit till välsignelse för det land, som mot sin vilja nu lades under främmande herrar.

Men Schröder och hans medlärare förlorade ej modet. Strax norr om samma å började de i två låga, halmtäckta bondhus en ny folkhögskola, Askovs. Nordsjöns och slättens vindar svepte öfver de vida fälten och de båda tarfliga byggnaderna, hvilka icke funno skydd af platsens enda träd, en gammal ask. Dock — med friska tag börjades här ett skolarbete i samma anda som förr i Rödding, men just på grund af den olycka, som tyngde Danmarks folk, med oändligt mycket större kraft. Det var, som om hvarje andens sena spändes för att rycka upp folket ur dess dofva sorg. Och allt mer och mer spred sig från de folkhögskolor, som nu uppstodo: Vallekilde, Testrup m. fl., den öfvertygelsen, att danska folket kunde åter resa sig, *endast* om hela dess ungdom i håg, vilja och förmåga undfick den utveckling, som endast en allmäntbildande skola för *vuxna* kan skänka. I flere tusental strömma sedan dess ärligen unga danska män och kvinnor till dessa, folket allt kärare vordna skolor. Trettio år ha gått, sedan olyckans dagar nedslogo Danmarks friska mod; mer än en »folkhögskolegeneration» har sedan Grundtvigs första tal på Skamlingsbanken besökt ungdomsskolans salar; och alltjämt komma de ungas skaror till de ställen, där deras föräldrar rönt så kraftig inverkan för lifvet.

Men ännu skulle Askov ingå i ett nytt skede. Hösten 1879 fördes folkhögskolesaken i Norden ett stort steg framåt: Askovs *utvidgade folkhögskola bildades* då, en verklig »universitetsutvidgning», ty Askov är numera i sanning ett folkuniversitet, värdigt sin upphofsman, Grundtvigs stora tanke. Här finnas nu omkring tolf lärare, de flesta bosatta invid Askov. Och hit komma elever från hela Norden, från Island, Finland, Amerika.

»Samskolan» är genomförd och har visat ypperligt resultat. Särskildt hushåll och särskild undervisning i kvinnlig slöjd äro anordnade för de kvinnliga eleverna.

I sitt stora och betydelsefulla arbete för danska folkets höjande har Ludvig Schröder en hjälp och ett stöd, utan hvilket helt visst Askov ej vore den plats, vi lärt oss älska. Väl har han vid sin sida många bepröfvade vänner och framstående lärareförmågor. Men den som gör Askov till *mer* än en skola, till ett hem, där man känner hemmets värme och trefnad, där man påverkas af en ädel tankegångs djupa inflytande, det är Schröders rikt begåfvade och stilla och trofasta hustru, fru *Charlotte Schröder*, född *Wagner*. Hon är den varma medelpunkten; från henne utstrålar alltid denna innerliga moderlighet, som kommer skolans elever att anse Askov som ett hem för deras hjärtan. Blid och lugn, glad och fryntlig, men dock med högrest värdighet tager hon sig an allt och alla. Hon har varit, som sagdt, en moder ej blott för sin egen talrika barnskara, utan ock för de otaliga, som under årens lopp vistats på Askov — en äkta »dansk» moder, som med kärlek och vaket intresse följer Danmarks barn och glädes öfver deras framgång, deras sträfvan i lifvet till Danmarks gagn och ära. Men hon är dessutom en kvinna, genomglödgad af en stark och orubblig kristen tro och tillhörande den grundtvigska riktning, hvilken i hög grad visat sig mäktig att värma sina vänner för människolifvets högre uppgifter och att reformerande ingripa i lifvets — ej minst hemlifvets — alla större och smärre förhållanden.

Detta visar sig äfven i fru Schröders hem. Hennes hushåll, bestående af ett par hundra personer och en mängd tjänare, går lugnt och gladt; alla sträfva af bästa förmåga att fylla den uppgift, som den ädla husmodern ålagt dem. Ty liksom sin man besitter fru Schröder en sällsynt organisationsförmåga; hon har god blick för människor och förstår anvisa en hvar hans rätta plats. Och hon besitter en viss storslagenhet ej minst däri, att hon på sitt sätt kan öfverse med småsaker samt fästa vikten vid det väsentliga, det stora hela — en konst, den tyvärr få husmödrar äga.

En viss häftig lidelsefullhet kan emellertid understundom bryta fram hos henne och liksom med ens rycka henne ur det blida lugnet. Det är, när någon af de idéer anfaller, hvilka så att säga uppbara hela hennes lif. Som en lejoninna kämpar hon då för sin sak. Och en hvar, man eller kvinna, som af varmt och ärligt hjärta ägnat sitt lif och sin kraft åt folkhögskolans och folkupplysningens stora sak, vet af erfarenhet, hvad det vill säga att kämpa mot småsinne, förtal och afund.

Mången har i fru Schröder sett en kvinna af mera »gammaldags» åsikter, enär hennes

verksamhet ägnats hemmet, det mindre privata eller det stora skolhemmet. Hennes fordran på kvinnan är den, att hon först och främst skall väl fylla den *speciella* bestämmelse, som kvinnligheten älägger henne: vara god maka, moder, tjänarinna, uppfostrarinna samt i kra just af sina kvinnliga egenskaper vara mannens sanna hjälp och stöd i råd och dåd. Men hon är på samma gång genomträngd af många af de ideer, hvilka förfäktas af »kvinnosakens» förkämpar. Hon känner t. ex. starkt ansvar gent emot sina döttrar; ty hon anser, att en moder *begått ett brott*, om hon uppfostrar sin dotter att bli »sin mans dyrbaraste lyxartikel»; hon vill, att denna dotter skall bli en *nyttig* medlem af samhället, och därför skall hon i tid lära sig *arbeta*; hon skall få utveckla alla sina anlag, vare sig dessa ligga åt det praktiska, intellektuella eller estetiska.

Dessa sina åsikter har hon själf förverkligat, ty hennes döttrar hafva ett eller annat är måst såsom tjänarinnor vistas i goda hem: »man blir aldrig en god husmoder, utan att man *verkligen* förstår en tjänares ställning,» brukar hon säga. Men dessa hennes döttrar äro dessutom väl hemmastadda i musik och sång, teckning m. fl. talanger, som känneteckna den bildade kvinnan.

Fru Schröder förfäktar vidare med stor värme den gifta kvinnans rätt att äga laglig myndighet öfver det gemensamma boet, att mannen icke utan hennes samtycke bör få gå i borgen o. s. v. Kort sagdt: hon kräver af den gifta kvinnan, att denna *i allo* skall vara mannen en värdig medarbeterska, hans like i verklig bildning. Själf besitter fru Schröder denna senare; de uppsatser och skildringar af hennes penna, hvilka ibland synas i danska pressen, vittna därom.

En s. k. »fremskridtskvinde» yttrade en gång om henne:

... »Fru Schröder... ja, hvad skall man egentligen säga om henne annat, än att hon är sin mans hustru.»

Dessa ord, hvilka i den talandes mun inneburo ett »modernt» förakt, är för mig ett heder somnämmande. Ty att *fullt* ut kunna vara »sin mans hustru» är ej en ringa sak, åtminstone för den, som häri ser en allvarlig uppgift, och särskildt när mannen är högt begåfvad och ställd i en livsverksamhet, som af hustrun kräver sympati, förståelse och äfven direkt medarbete. Den kvinna, som fyller de fordringar, hvilka en *sådan* lifsställning medför, tillhör ej de vanliga. Hon står som ett mönster för många af sitt kön.

En sådan kvinna är Charlotte Schröder.

De yttre dragen i hennes lifshistoria äro i det hela enkla. Hon är född den 29 september 1844 och tillhör en gammal militärsläkt. I rak linie härstammar hon äfven från Luther, och i arf inom familjen går ännu ett litet emaljeradt kors, som tillhört Luthers dotter Magdalena.

Hennes farfar var den kände och vördade öfverste Wagner; äfven hennes far var öfverste och ansedd officer; hennes bröder, öfverstelöjtnant och kyrkoherde Wagner, äro båda framstående män. Vid sexton års ålder blef hon förlovad med Ludvig Schröder, och den 27 september 1862 stod brölloppet. Med sin man deltog hon i arbetet vid Rödding, där under kriget 1864 fienden en natt omringade huset och

som »krigsfänge» bortförde henne mor, öfverstinnan Wagner. Med sin man har hon sedan skapat detta Askov, dit landets egna söner och döttrar med stolthet kommit för att inhämta hjärtats och tankens ökade bildning, och där främlingen känner, att det hos Danmarks folk finnes en storhet, den olyckan 1864 icke nedslog, utan väckte.

Det nuvarande Askov består ej längre af två låga hus med ett enda gammalt askträd. Ute på den stora slätten ligger det nu som en oas; de stora skolbyggnaderna med den lummiga, rika trädgården omgifvas rundt om af smärre prydliga, i grönska inbäddade hus. Här bo de många lärarefamiljerna. Vidare finnes det bostäder för alla slags handverkare, butiker, bok- och konsthandel, fotograf m. m. Det hela är en stor, lifskraftig, af Danmarks folk hedrad och värdnad institution.

I dessa dagar samlas här i fru Schröders hem en stor skara män och kvinnor från hela Norden för att högtidlighålla minnet af den dag för 50 år sedan, då den vördnadsvärde biskop Grundtvig uttalade det ord, som tagit lefvande gestalt i Nordens folkhögskola.

Mätte denna Nordens främsta folkbildningsanstalt ännu under många år känna värmen af denna kvinnas danska hjärta!

Cecilia Bååth-Holmberg.

Familjerådet.

Af Juan de Dios Peza*.

För Idun från spanskan af K. A. Hagberg.

*Hvem tyder väl den underbara lagen,
Som fattigdom och kärlek sammanbinder?
— Familjeråd man hållit häromdagen
Att lägga för två ungas kärlek hinder.*

*En liten gubbe, tyngd och böjd af åren,
Är presidenten vid familjehärden.
Ej nog med att han silfver bär i håren,
Han är det, som bragt fästnöt till världen.*

*I mjuk och stoppad länstol vid hans sida
En sjuttiårs matrona har stämt möte,
Med ord och miner, ingalunda blida.
En liten knähund bär hon vid sitt sköte.*

*Bakom dem sitta som konsultativa
En sex, sju stycken husets bästa vänner.
Och deras anleten tillkännagifva,
Att rättvis harm hvar en utaf dem känner.*

*Men midt ibland dem, under utan like,
En skatt kvartill man maken aldrig finner,
Ses lik en engel från ett högre rike
Den kvinna, för hvars skull mitt hjärta brinner.*

*— Nå, tala om för oss, om sant man säger —
Ironiskt frågade den gamla henne
— Man påstår du en ståtlig fästman äger,
En stor poet med lager kring sitt ämne?*

*— Ja — sade flickan, då man henne sporde —
Jag nekar ej, jag älskar honom mycket.
— Dig, barn, jag — sade fadern — banna borde!
Och modern ropade: nej, hör det stycket!*

*— Din oförskämhet inga gränser känner.
Du anspråk, slyna, har som ingen annan —
Skrek gyllande en af familjens vänner
Och slog högtidligt med sin hand för pannan.*

*— Poem blott fraser äro, hvilka ljuga,
Och glitnerguld — tog modern åter ordet —
Och jag slår vad, hans lagerkransar duga
Ej ens att krydda steken uppå bordet.*

*— Må du ifrån en fästman bli förskonad,
Som drömmer blott om mänsken och naturen.
Om han bär lagerkrans som hufvudbonad,
Till mänsken passar honom bäst tonsuren.*

* J. de Dios Peza, född 1852, är en af Mexicos förnämste nu lefvande skaldar.

*— Ack — sade fadern — männen, helst poeter,
Så underligt sig nu för tiden skicka.
Han kanske föder dig med rim och meter,
Och sådant skall du äta, stackars flicka!*

*— Ja — suckade en fru, en af de fromma —
Hvem vet, hvar ni få bygga edert näste;
I rosenkalkar kanske, som stå tomma;
Men kanske ni befolka himlens fäste.*

*— Kanhända — yttrade en annan åter —
Poeten för att smaka hymens fröjder
På Helikon palatset bygga låter,
På slutningen utaf Parnassens höjder.*

*— Ack, kära flicka, hvilka rika skänker
Skall man ej ge dig till ditt bröllossmycke!
Med himlens blåa stjärnemantel tänker
Jag daggparlhalsband passara bra i stycke.*

*— Serafers afund kommer du att väcka,
Ty att din skönhet fögna skall man marken
Med mattor af jasmin och narciss täckta
Och låta näktergalen slå i parken.*

*— En kyss din sälle man skall ge sin maka
Och skall dig som en liten engel rosa.
Det kanske blir det enda du får smaka,
För en poet är middagen ju prosa.*

*En salfva ljöd af skrikt i skilda toner,
Som grymt, satiriskt, infernaliskt klungo.
De frögade två kinder som pioner,
Och tårar i min engels ögon tvungo.*

*— Hur länge räcker väl din kärleksyra?
Ditt öde, arma barn, är redan gifvet.
Att drömma blott om stjärnor, sol och lyra,
Säg, tror du det är lyckan här i lifvet?*

*— Du får en ställning i societeten,
Får ungas endast med förnämna kvinnor,
Fast det blir kanske tomt i ensamheten
Att få visiter blott af sänggudinnor.*

*På nytt ett skrikt — ett skrikt förutan ände.
Då steg från stolen plötsligt upp min flicka.
Hon allvarsam och lugn dem ryggen vände
Och gick så, utan att tillbaka blicka.*

*Man ropade förgäves; ej hon hörde.
Likt stjärnorna på himlens fäste skrida,
Hon majestästiskt stolt och skön sig förde
Och trädde fram till fönstret vid min sida.*

*— Kom älskling — sade hon — man sagt det vara
För oss en dårskap att om kärlek drömma.
O himmel! Svika dig för armod bara.
O fasa! Att för armod skull dig glömma.*

*Vår unga kärlek de fördärfva vilja,
Oändligt rik den är, de ej förstå det.
Gif mig en kyss, de kunna oss ej skilja.
O huru armt är ej familjerådet!*

”Mors händer.”

Kan någon tänka sig en stämmningsfullare rubrik? Bara dessa två ord upprulla för oss bild efter bild; vi tänka alla på vår egen mor och kyssa i tankarna de gamla trofasta, flitiga händerna. Men ju mera vi tänka på dem, dess mera röras vi, och till sist blandar sig i vår rörelse något, som liknar samvetsagg, ty »mors händer» borde icke vara fullt så rörande.

I de allra flesta hem — det ges naturligtvis undantag — är det allt för mycket för mors händer. Ofta, mycket ofta ser det ut, som om barn och unga människor vore idel egoism, och som om det vore nödvändigt att först själf bli far eller mor, förrän man får upp ögonen härför.

Men förtölja vi tanken vidare, så måste vi medgifva, att föräldrarna, och i all synnerhet vi mödrar, själfva bära skulden för detta. I vår öfversvallande kärlek och i vårt behof att göra lifvet ljuft och lätt för våra barn uppfostra vi dem till att bli egoister.

Och hur frivilligt vi än gifva och uppoffra oss själfva, droppe för droppe, den stund kan nog komma, då vi i bitterhet vända oss bort från våra egna barn och säga: nej, så menade jag det dock icke. När allt kommer till allt, är kanske denna vår böjelse att uppoffra oss för våra egna barn ej så mycket att beundra, ty vi göra det ju af instinkt. Instinkt-messigt röja vi hvarje sten ur deras väg; det är att följa vårt eget hjärtas drift, då det däremot skulle kosta själföfvervinnelse att lära dem göra det själfva.

Men låt oss icke tala i bilder, låt oss draga fram några hvardagliga exempel. Hvarför t. ex. lägga allt möjligt, som de behöfva, alldeles framför näsan på dem? Hvarför icke lära dem att själfva tänka på, hvad de behöfva, och själfva ta fram det? Och naturligtvis både gossar och flickor. Det finns ingenting som hindrar, att en gosse besudlar sina manliga händer med att öppna ett linneskåp, söker fram sina underkläder, undersöker, om de äro hela, och är det så intet annat än en knapp som felas — så borde han själf kunna sy i den.

Är det inte för galet kanske, att det i hela vida Sverige knappt finnes tio män, som kunna sy i en knapp? Skraddarne undantagna förstås, ty de sy i knappar så bastant, att knappast någon kvinnohand förmår få dem ur! Men där kunna vi se, hur skickade männen äro också till att sy.

»Det finns inte något fack, hvori kvinnorna stå öfver männen; till och med i kok- och skraddarekonsten — kvinnornas egentliga områden — äro vi dem öfverlägsna, när vi själfva vilja,» sade en ung man till mig vid en dispyt om kvinnornas förmåga. Utan att nu närmare gå in på detta ömtaliga ämne, skola vi endast fästa oss vid dessa själfsäkra ord: »när vi själfva vilja.» Männen kunna alltså, bara de vilja, mycket väl utföra kvinnliga arbeten, och utan att afse någon stor revolution på detta område, menar jag, att de kunde taga ifrån oss en hel del småarbeten, som hittills varit öfverlämnade åt »mors händer». Men då må också vi mödrar vänja oss af med att passa upp de unga herrarne så flitigt i hemmet.

Vi borde mycket mera tänka på att göra både gossar och flickor till själfständiga människor och lära dem icke blott kärlek till, utan äfven respekt för »mors händer».

K. L.

Kvinnornas arbetsfält.

Nedanstående tabell, som utgör ett utdrag ur skattelängderna i England, visar, i hvilken förvånande grad kvinnor i detta land inträngt i det allmänna lifvet, och med hvilken framgång de ägna sig åt sysselsättningar, som hos oss oftast bestridas af män. Begrundandet af nedanstående siffror skall måhända uppmuntra en och annan svensk kvinna till större företagsamhet och till utvecklande af något mera kraft för att skaffa sig en tryggad ekonomisk ställning och en sorgfri ålderdom. Vårt lands lagar lägga intet hinder i vägen för kvinnans verksamhet i de fack, där hennes engelska systrar, som här nedan synes, gått före. Och den allmänna uppfattningen om hvad som är rätt och passande skulle näppeligen heller vända sig emot kvinnan eller lägga stenar i hennes väg. Tvärtom våga vi försäkra, att de som först

resolvera sig för att göra en början, skulle röna den största uppmuntran.

Den engelska »Census» för skattebelagda kvinnor ställer sig sålunda:

	1881.	1891.
Befattningar i statens tjänst	7,370	8,546
Apotekare och kemister	631	1,340
Arkitekter	—	19
Bokbindare	10,592	14,249
Boktryckare	2,202	4,527
Bokhandlare, skriftställare och tidsningsutgivare	1,672	2,240
Civilingeniör	—	1
Fotografer och deras biträden	1,309	3,032
Förgyllare	330	453
Guldmeder och juvelerare	3,753	3,426
Handelsbokhållare och kassörer	6,414	17,859
Handelsresande för firmor	—	165
Hårfrisörskor och perukmakare	768	1,274
Juridiska biträden	100	166
Kram- och klädeshandlare med biträden	28,781	46,347
Litografer	135	349
Målare, gravörer och skulptörer	15	127
Sjuksköterskor och föreståndarinnor å välgörenhetsinrättningar	37,821	53,944
Telegrafister och telefonister	2,228	4,353
Trädgårdsmästare och fröhandlare	3,098	5,046
Trädsnidare	28	52
Urmakare	775	1,363

Om den enda kvinnliga civilingenjören må anmärkas, att hennes namn är miss, Philippa Fawcett, dotter af professor Fawcett. Hennes djupa insikter i matematik ha väckt ett berättigt uppseende bland fackmän. Också är hennes »Office» af allmänheten ganska anlitad.

Att noga beaktas af alla våra läsarinna!

Pärmar gratis

till Iduns romanbibliotek för hela årgången 1894

erhåller *hvar och en* af våra läsarinna, som åtager sig den helt visst ganska ringa mödan att anskaffa *en enda ny prenumerant för sista kvartalet (oktober—december) af Idun för i år*. Redaktionen har nämligen beslutit att för detta kvartal under särdeles gynnsamma villkor anordna en profprenumeration öfver hela landet, på det att tidningen och dess sträfvanden för de svenska kvinnorna och hemmen må bli kända i ännu vidare kretsar än hittills och vi åter må komma ännu ett stycke närmare vårt mål att göra Idun till

ett föreningsband mellan alla svenska hem.

Våra läsarinna tjäna därför först och främst sina egna intressen genom att bistå redaktionen i denna sak, ty vi våga tro oss tillfylles ha ådagalagt, att våra omsorger och omkostnader för tidningens redigerande ökas och *kunna* ökas naturligtvis just i och med dess växande spridning. Vi hoppas också, att *ingen* af våra läsarinna skall försumma att skaffa sig den här erbjudna fördelen, lika visst som *ingen* af dem är i den ställningen, ett hon ej kan värfva *en* ny prenumerant för de svenska hemmens organ. *För den ringa kvartalsafgiften af kr. 1: 50 erhåller nämligen hvarje prenumerant följande valuta:*

Hvad en prenumerant på Iduns sista kvartal för i år erhåller för endast kronor 1: 50.

En gång i veckan det ordinarie numret med dess rikt växlande innehåll af uppsatser i alla ämnen, som beröra kvinnornas och hemmens intressen, intressanta biografier och kvinnoporträtt, praktiska rön för hus och hem, kostnadsfria läkarråd, frågor och svar, matsedlar för hvarje dag i veckan året om, underhållande noveller, poesi m. m., allt under medverkan af de bästa inhemska pennor.

Till julen Iduns rikt utstyrda julnummer, hvilket, med det omfång och den utstyrelse det i år erhåller, ensamt måste anses värdt hela prenumerationsafgiften. Julnumret blir i år större än något föregående år och förses för första gången med ett särskildt omslag i färgtryck i likhet med Julkvällen, Jul och de öfriga stora jultidningarna. Hela numret tryckes för öfrigt i flere färger och förses med ett 40-tal charmanta i Wien utförda illustrationer af våra förnämsta svenska tecknare. De literära bidragen uppvisa ock våra allra bästa namn, såsom: Alfild Agrell, Cecilia Bååth-Holmberg, Sigrid Elmblad, Jane Gernandt, Amanda Kerfstedt, Ellen Key, Selma Lagerlöf, Mathilda Langlet, Lea, Vilma Lindhé, Helena Nyblom, Mathilda Roos, Rust Roest, »Snorre», Anna Wahlenberg, Eva Vigström, Thore Blanche, Daniel Fallström, Per Hallström, Frans Hedberg, Frithiof Holmgren, Claës Lundin, Georg Norden-svan, Josef Rosenius, Birger Schöldström, Curt Thelander m. fl. Till det literära värdet kommer utan gensägelse Iduns julnummer att stå främst bland alla julpublikationer.

I Iduns romanbibliotek erhålla dessutom alla prenumeranter för sista kvartalet *en fullständig svensk originalroman på omkr. 200 sidor*, för Idun nyskrifven af en debuterande författarinna, nämligen »Gullvifva» af C. von Hahn — *synnerligen underhållande och lättläst samt försedd med 12 vackra helsidesillustrationer af Jenny Nyström*. Denna intressanta roman begyner, som sagdt, med första oktober-numret och blir komplett till årets slut samt måste, äfven den, enligt gängse boklädspris anses *ensam mer värd än hela prenumerationspriset*.

Dessutom erhåller under december månad hvarje prenumerant *extra ett åttasidigt, rikt illustrerat nummer, behandlande allt som rör barngarderoben*.

Ärade läsarinna, då Ni frambålla det här ofvan sagda, bör *ovillkorligen* hvar och en af Eder kunna anskaffa *en* ny prenumerant på Iduns sista kvartal för i år bland edra vänner och bekanta. Och till hvar och en, som det gör, sända vi som sagdt, *gratis och portofritt vackra klotpärmar till Iduns romanbibliotek för i år, försedda med guld- och svartsirningar och i färg efter eget val: rödt, grönt eller brunt*. Den af Eder anskaffade nya prenumeranten bör *snarast möjligt* verkställa prenumerationen å *närmaste postanstalt*. I dagens annonsbilaga finner Ni en unklipps-

blankett, som ni ifyller och — med bifogande af den nyanskaffade prenumerantens postkvitto — insänder till: Redaktionen af Idun, Stockholm, hvarefter pärmarne med första tillsändas Eder.

Stockholm i september 1894.

Redaktionen af Idun.

Öppet bref till flickor,

som vilja gå frun tillhanda.

Häromdagen hade jag en sådan där dag, då göromålen hopa sig. Viktiga bref väntade på att blifva besvarade, folk skulle ha besked och tillsägelser, frukt och bär skulle göras i ordning för vinterbehovets burkar och flaskor, och vänner och fränder kommo för att aflägga redogörelse för den gångna sommaren och höra, huru min förflutit. Det där programmet känner nog litet hvar till och kunde tillägga nummer efter nummer. Allt blef gjordt i sinom tid, såsom det väl ock blir i andra hus, men man har det »snärjigt» och tänker på kommandot eller uppmaningstillropet: Arbeta villigt där!

När jag en annan dag åter hade att ungefär gå igenom hela ofvan uppräknade förmiddagsarbete, kom jag att tänka på något som, om det icke kan sättas under rubrik: »också en biförtjänst» — snarare tarvar det *odelad* tid och intresse — dock kunde vara skäl att framlägga för dem, som *vilja* arbeta.

Många arbetssökande hafva sina hem i hufvudstaden eller andra större samhällen. Många af dessa införa annons eller svara på annonserad plats om arbete utan lön, endast mot godt bemötande. Om de, som bo i Stockholm, anmälde sig, på Fredrika Bremer-Förbundets byrå t. ex., att de voro villiga att mot dagspenning gå till och ifrån för att hjälpa till i husen med sådana förefallande göromål, som åligga husmodren, är det min tro, att de — likaväl som de flickor, hvilka gå i husen och sy och äro kända för godt arbete, vänligt väsen och allmän hygglighet — snart skulle få en kundkrets och vara ständigt upptagna och upp-tingade långt i förhand. Maskinsömnad, lagning, finbakning, syltning, de med bär och fruktiden sammanhörande göromålen, strykning, gardinlagning och orduandet till den stora ofreden, ett väningsombyte, äro allt sysslor, som kunde kräfvat dylik extra hjälp. I mångt hushåll, där hvarken råd, utrymme, vanor eller håg kunna veta af barn- eller husmamsell, skulle ni kunna göra eder nyttiga och kunna påräkna husmodern såsom kund. Under dennas sjukdom eller bortvaro skulle hon kunna hafva en god och pålitlig hjälp i eder, om hon haft tillgång och vant sig vid att få tillfälligt bistånd af eder därförut vid förefallande behof. Hvad sägen I om mitt förslag och mina funderingar öfver syltkitteln? I praktiken och genom erfarenhet ordnade sig snart nog förhållandena och lämpade sig efter för handen varande omständigheter.

Ni kunde bo i hemmet, ni hade söndag och helger för eder själfva — och ombyte är ju något som förnöjer. Sparbanksboken är ju garantien för en slant på gamla dagar, och den kunde likaväl tillgodoses under dylik ambulatorisk verksamhet, som om ni ena gången resa till en plats långt i norr och den andra lika långt söderut, med ringa eller kanske rent af ingen lön.

Det blir ju ungefär en sådan verksamhet, som tidningarnas notisafdelning berättat

Flossa-apparaten

Obs! Endast denna apparat berättigar till deltagande i Iduns pristävling. Bästa konstruktion. Prisbilligast. Förevisas dagl. vid vår utställning i Industripalatset.

G. Liedbergs patent. Pris: 4 kr.

Liedberg & Bäckgrens maskinaffär
3 A Klara V. Kyrkogata, Stockholm.

om att den numera utöfvas af arbetssökande och arbetsbehöfvande kvinnor i Amerika. Det är på anstiftnan af The exchange for woman's work i staden New-York dylika verksamhetsfält öppnats. Kanske talar jag om en annan idé, som jag länge haft och hvilken fått näring genom ofvannämnda amerikanska Fredrika Bremerförbund och Bikupan i förening. Få se. Det må bero på, om »Idun» vill befordra detta, så att det kommer eder tillhanda.

Eder

Belle.

Huru man förlofvar sig.

Några betraktelser för Idun

af

Helena Nyblom.

(Forts.)

Hos oss har det blifvit mera och mera vanligt, att de unga förlofva sig på egen hand, utan att fråga vare sig föräldrar eller anhöriga till råds, och det händer lika ofta, att de upphäva en sådan hastigt ingången förbindelse.

I loppet af helt kort tid kan man träffa samma person, hvar gång förlofvad med en ny, och då det på afstånd icke är så lätt att följa med och man kan riskera att bära sig mycket taktlöst åt mot sin vilja, skulle det kanske vara ganska praktiskt, som en person föreslog, som just hade kommit i en obehaglig förlägenhet för en uppslagen förlofning, — att i tidningarna annonserades uppslagna förlofningar, liksom man förut har annonserat de ingångna. Det är icke angenämt, att komma leende och gratulera en person och få det tragiska svaret: »Det är slut!»

Utän tvifvel kan det finnas många orsaker, som tala för, att en förlofning blir upphäfd i tid, och det är ju en så mycket större lycka, att två människor, som icke passa för hvarandra, skiljas innan äktenskapet, än efter sedan de ingått en förbindelse för lifvet eller kanske ett eller flere barns öde beror af dem.

I vissa kretsar i Skandinavien äro skilsmessor nu mera så vanliga, att en dam, som blef introducerad i ett sällskap, tillhörande dessa kretsar, hade riktigt svårt för att finna reda i, hvem som nu var gift med hvilken, och hvilken som hade varit gift med hvem. Alla dessa fränskilda och omgifna personer umgingos med hvarandra på en alldeles förtrolig och ogenerad fot.

Man kan väl dock icke tänka sig något mera simpelt och lättsinnigt än detta sätt att anse äktenskapet som en liten affär, som man kan arrangera och upphäva allt efter stundens tycke, och för att förebygga detta bör just förlofningsstiden icke vara allt för flyktig. Under denna väntetid finns ju ännu en möjlighet att godtgöra ett misstag.

Det finns personer, som ha den falska hederkänslan, att, om två människor ha lofvat hvarandra äktenskap, böra de hålla detta löfte, om det än är gifvet i ungdomligt oförstånd, eller om det visar sig, att ju mera man lär känna hvarandra, dess mera förstår man, att man skulle göra hvarandra olyckliga.

Det vill med andra ord säga, att man vill undvika att erkänna ett misstag för att kasta sig i en olycka.

Om man hos oss som i katolska länder hade den fasta tron på äktenskapets ouplöslighet, skulle man icke vara så rädd att i tid träda tillbaka ur ett förbund, som sedan afgör hela ens existens. Hos oss har man

nästan den tanken i bakgrunden, att om ett äktenskap icke går, — nå ja, så kan man ju skiljas, det är en enkel sak.

Förr i världen firades hos oss en förlofning (trolofning kallade man det då) med stor högtidlighet. Det var i närvaro af presten, ofta framför altaret, som man bytte ringarne, och när en förlofning upphäfdes, skedde det också med en högtidlig ceremoni. De två, som skulle skiljas åt, trädde framför altaret, och man gaf dem ett kläde, hvari de båda höllo i hvar sin ända. Detta kläde blef af presten skuret mitt i tu som tecken på, att all förbindelse mellan de förlofvade var slut.

Det är detta, som beskrives i kämpavisan om Axel och Valborg.

Då prinsen, som själf var förälskad i den sköna hofdamen Valborg, ville hindra henne att gifta sig med Axel, letade han ut, att de två förlofvade på långt håll voro släkt med hvarandra, och fick därmed förbindelsen upphäfd. Så högt de två än älskade hvarandra, måste de skiljas, och det högtidliga tåget begifver sig till kyrkan för att få brytningen stadfäst. Det står om denna kyrkofärd så rörande i visan:

»Den Ridder han sad paa sin høie Hest,
Han hörtes saa svært at sukke.
Den Jomfru, hun sad i sin hængende Karm,
Hun kunne sin Sorg indelukke.»

Och sedan, då de träda fram för altaret, står där:

»Saa skare de sønder det hvide Lin,
For Svenden var Jomfruens Frænde.»

Under medeltiden kände man också till långa förlofningar, ja, det var i förnäma och kungliga familjer ganska vanligt, att man förlofvade två barn med hvarandra, hvilkas stånd och villkor passade tillsammans, och genom hvilkas förbindelse släkten eller rikena väntade sig lycka. Det skedde då ofta, att man lät detta barnapar uppfostras vid samma hof, för att de skulle lära sig att grundligt känna hvarandra och under samma lärare utbildas i samma anda.

Sålunda kan man läsa om, huruledes den heliga Elisabeth som litet barn blef förd i en silfvervagg till den brudgom, som var bestämmd åt henne, hertigen af Thüringen, som var några år äldre än hon.

Hela deras barndom tillbragte de i hvarandras sällskap, både i lek och arbete, och det uppstod mellan dem den allra innerligaste kärlek. Den vana de som barn hade fått att kalla hvarandra bror och syster, lade de aldrig sedan bort, utan bibehöllo den till och med efter äktenskapet.

Deras trofasta kärlek under deras långa barnaförlofning var så stor, att, fastän den regerande furstinnan gjorde allt för att skilja sin son från Elisabeth, i hvilken hon efter hand såg en, enligt sin åsikt, allt för allvarsam och from kvinna, blef dock den unga hertigen sin barndomskärlek trogen. Också voro de få år deras äktenskap varade — från det Elisabeth var tretton tills hon var aderton år — ett exempel på den mest fullkomliga äktenskapliga lycka.

Men det var icke blott i kungliga familjer som förlofningar uppgjordes barn emellan; också i många adliga släkter tänkte de försiktiga föräldrarna på att i god tid trygga sina barns lycka, och man vände sig helst till gamla vänner af släkten, där man var van att finna hjälp och medhåll. Föräldrar, som hade varit nära allierade, funno det ganska naturligt, att deras barn skulle ha samma sympatier som de själfva.

Man hör ju då och då i berättelserna talas om en sådan adlig fröken, som kastade sitt hjärta till en fattig väpnare, emedan hennes föräldrar för länge sedan hade lofvat bort henne till en mäktig riddare, men historien slutar nästan alltid med, att väpnaren skaffas ur vägen, och att den sörjande ungmön böjer sitt hufvud, hvarpå den man, som hennes föräldrar utvalt, blir en trogen och älskande make.

Ett af de mest kända exemplen härpå är hos oss Ebba Brahe.

Då änkedrottningen hade skilt henne och Gustaf Adolf, fann hon sig snart i att antaga grefve de la Gardies giftermålsanbud, ett parti hvarmed såväl hennes släkt som drottningen voro nöjda, och sedan uppgick hon i en nästan öfverdrifven omsorg för sin mans och sin uppväxande familjs jordiska väl.

Hon var alldeles icke en dam, som grät ut sina ögon för sin förlorade ungdomskärlek, utan som tog saken praktiskt. Det var icke blott med en resignationens suck, som hon skref på rutan:

»Jag är förnöjd med lotten min,»

utan med en rik och förnäm dams glada tillfredsställelse öfver att ha fullt upp af allt hvad hennes hjärta kunde önska.

Det hände nog, att andra förnäma damer icke hade så lätt att glömma sin ungdomskärlek som Ebba Brahe, och att det har suttit många riddarfru, hvilken som en lydig dotter tog den man, hennes far gaf henne, och i sina ensamma timmar drömt sin ungdomsdröm om igen. Men vördnaden för föräldrarnes myndighet var den tiden så oändligt mycket större än nu, och när ett barn från sin tidigaste ålder blir uppfostradt i föreställningen om en afgjord framtid, blir säkert denna föreställning till sist ett med begreppet om det endå sanna och rätta.

Det är nu en gång så, att ungdomens gränslösa förhoppningar icke stämma med älderns dyrköpta erfarenheter, och i alla tider har det varit och skall fortfarande uppstå konflikter mellan hvad unga hjärtan önska och hvad gamla erfarenheter förstå.

Om förståndet ensamt får råda, blir en förlofning, liksom alla andra mänskliga företag, hvari blott beräkningar ingå, en tarflig, världslig och för all utveckling olycksbringande sak. Men å andra sidan är det icke säkert, att alla ett oerfaret hjärtas första impulser äro sanna och varaktiga, och det bör därför icke vara förkastligt, om de unga till en viss grad ville lyssna till de äldres råd, innan de ingå en förbindelse.

Det händer ganska ofta, att en ung flicka fäster sig varmt vid en man, om hvilken hennes föräldrar med säkerhet veta, att det är en person utan all karaktär, en man, som aldrig har arbetat och aldrig kommer att få lust att arbeta, eller om hvilken man vet ännu långt värre saker.

Så länge en människa är under kärlekens förtrollning, hjälper det vanligtvis ingenting att resonnera med henne, men det finns så många exempel på, huru en ung flicka, som har satt sin vilja igenom och gift sig med en man, om hvilken man sagt henne sanningen, finner, att det värsta hon fick i lifvet var, då hon i denna sak fick sin vilja fram.

(Forts.)

Sen till, att *Idun* och *Iduns Modetidning* finnas hos alla edra bekanta!

Mattor, Möbelyger, Gardiner, Portiärer

Lager n. b., 1 o. 2 tr., Vesterlånggatan

Robert Ditzinger 72

nyheter i större utval och till billigaste priser hos

Ur mitt lif i Kina.

Ett minne af en svenska, nedskrifvet för Idun.

(Forts. o. slut.)

Jag hade knappt hunnit till dörren, då någon lätt vidrörde min arm, och jag hörde en röst, som sade: »Skulle ni mycket gärna vilja se lady Ko-fong-zing,» och då jag vände mig om, stod den äldste af husets söner åter framför mig. Han måste ha sett på mitt ansikte, huru glad jag blef, ty han väntade ej på svar, utan tog min hand och förde mig till en annan dörr af rummet.

Litet underligt kändes det allt att göra mitt inträde ensam, jag hade ju en aning om, huru min visit skulle komma att upptagas. Jag var rädd för, jag vet icke hvad, men nyfikenheten segrade.

Vi inträdde uti ett långt, lågt och smalt rum, sparsamt upplyst af några rykande små lampor. Det enda, som jag fäste mig vid af möbleringen, var ett par höga hyllor, som gingo från golf till tak, fullsatta med vackert kinesiskt porslin, samt längst bort i rummet en stor sparlakanssäng, hvars förhängen voro tillslutna. I rummet sysslade några kinesiskor, troligen tjänarinnor, hvilka betraktade mig närgånget och nyfket. Som väl var, förstod jag ej, hvad de oafbrutet pratade med hvarandra, men jag såg, att jag var föremålet för deras konversation.

Min kavaljer vände sig till en stor, lång amah och gaf henne några order, hvarvid hon tycktes bli ond och protesterade. Han var dock envis och fortfor att gestikulera, och slutligen blef han den segrande. Med en nick åt mig lämnade han rummet.

Där stod jag nu alldeles ensam nere vid dörren, förgäfvos spanande efter ett vänligt ansikte, men alla sågo snedt och förgade på mig; säkert tyckte de, att jag ej hade något där att göra. Plötsligt ser jag, huru den länge amahn går bort till sparlakanssängen, börjar knuffa och prata med något föremål däruti och slutligen kommer ledande en liten, liten gumma, direkt fram till mig, mumlande något om Ko-fong-zing.

Alltså hade jag nu nått mina önskingars mål och stod framför husets förnämsta kvinnliga representant. Jag hade dock svårt att tänka mig detta i denna lilla ynkliga, ytterst farliga person. Jag stod som en Goliat framför henne och kände både medlidande och sympati, hon såg så snäll och god ut; jag förstod, att hon var rädd för mig, troligen hade hon aldrig talat vid en europé; hon darrade hela tiden och såg så bedjande upp på mig, att jag, sedan jag sagt henne några deltagande ord, ej kunde motstå mitt hjärtas maning att klappa henne på axeln. Till min fasa föll hon därvid med ens till golvet, dragande med sig en af de höga hyllorna, hvars porslin med en oerhörd skräll slogs i tusen bitar.

Min förskräckelse kan ej beskrivas, jag var fullkomligt tillintetgjord. Musiken och sången tystnade som genom ett trollslag, och alla i rummet skreko omkring mig:

»Hon har dödat honom.»

En stor lycka var det, att jag stod alldeles vid dörren, annars hade jag nog icke sluppit ut. Nu öppnade jag den och skyndade till min man, ropande: »Fort, fort härifrån, de döda mig!»

Jag hade ej något annat svar på alla hans frågor än: »Jag har dödat lady Ko-fong-zing, låt oss skynda härifrån!»

Detta var emellertid ej någon lätt sak; vi hittade omöjligt ut ur denna labyrint, och hvart vi kommo, sågo vi bistra, hotande ansikten, och öfverallt skrek man: »Hon har dödat henne!»

Ryktet om olyckan spred sig som en löpeld igenom hela huset, och alla kineser sågo ut, som om de velat rifva mig i stycken. Min förtviflan hade just nått det högsta stadiet, då vi till all lycka mötte en svensk, kamrat med sönerna i huset, äfven anställd i kinesiska tullen. Han förde oss genast ut, och när han hört min sorgliga berättelse, lofvade han att tala med den äldste sonen och taga reda på, huru allt aflupit, samt med första låta mig veta det.

Väl utkomna på gatan, skyndade vi hem och tillbommade portarne, dock sände jag först af allt en kinesgosse till Ko-fong-zings för att höra efter, huru allt stod till, och om gumman verkligen var död eller ej.

Hela denna händelse föreföll mig så hemsk, jag var så upprörd och förtviflad, kände mig så orolig samt väntade i hvarje minut, att kineserna skulle intränga till oss och föra bort mig. Jag visste allt för väl, att de stackars europeerna där ute ej hade det minsta skydd, kineserna handlade fullkomligt godtyckligt.

Efter en lång och pinsam väntan till kl. 2 kom slutligen kinesgossen tillbaka, omtalande, att lady Ko-fong-zing varit sanslös hela tiden efter fallet tills kl. 1, då hon afled. Han tillade, att fasan öfver att skåda en europeisk dam samt att vidröras af henne hade förorsakat döden.

På så vis var jag en ofrivillig orsak till den lila människans död, och hela händelsen vägde länge tungt på mitt sinne.

Dagen derpå erhöj jag ett mycket artigt bref från den äldste af sönerna. Han bad mig vara fullkomligt lugn och ej vidare tänka på den obehagliga händelsen, den skulle icke komma att förorsaka mig något obehag. Han slutade brefvet med: »dels var ju gumman 91 år, alltså färdig att dö, och dels hade de nu en hustru mindre att underhålla.»

Några dagar därefter åsåg jag från vårt hem de båda åldringarnas liktåg. Kistorna, hvilka medels långa bamburör buros på slafvarnes (kulis) axlar, voro öfverhängda med röda sidentäcken, och på hvardera af locken var placerad en stor, hvit fågel med långa, röda ben, liknande våra storkar.

Hela sorgtåget tog vägen ned till Whampoo-floden, där ett kinesiskt fartyg låg färdigt att afgå till Ningpo, de båda dödas födelsestad, på det att de enligt landets bruk skulle få sitt sista hvilorum på den ort, som sett dem födas.

G

För patience-amatörer.

(Intresserade ombedjas att insända beskrifningar på trefliga paciencer, ej förut allt för allmänt kända eller upptagna i de vanliga paciencböckerna.)

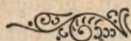
Tretton.

1 lek. Fem högar med fem kort i hvarje hög utläggas. Sedan sammanparas sådana kort, hvars summa blir tretton, såsom knekt och två, sex och sju o. s. v. Då ej flere af de utlagda korten kunna sammanparas, tager man ur talongen.

Stjärnan.

1 lek. 4 kort utläggas i en stjärna till hjälpkort. Finnes bland dem någon sexa, lägges den inuti stjärnan, och kort läggs härpå i fallande; sjuorna läggs mellan hjälpkortet, och kort från talongen läggs på dem i stigande. Sexorna få uttagas, då de komma ur talongen. Sjuornas högar skola sluta med kungar, sexornas hög med ess.

Anna Stina.

Från Iduns läsekrets.

Hemlighetsfulla krafter.

»Kvinnan är en stor samfudsmakt. Stilla och okänt och osynligt är hennes inflytande — och på något annat sätt bör det icke heller vara — men det gör sig gällande öfver allt i samfundet och verkar i hemlighet, liksom jordens dunkla, hemlighetsfulla krafter.»

Då jag häromdagen satt och läste i en bok, fick jag plötsligt se dessa den danske teologen Monrads ord — ovillkorligt kom jag då att för mig själf framkasta den frågan: »Männe vår tids kvinnoakförare tänka på samma sätt?» — »Nej, långt därifrån,» blef utan vidare funderingar mitt tysta svar. Men nu trängde sig lika ovillkorligt en annan fråga på mig: »Hvem har rätt? Monrad eller de andra?» Denna gång blef det dock ej så lätt att finna ett nöjaktigt svar. För min egen del tvekade jag ej att genast instämma med Monrad, alldenstund jag länge hyst samma åsikt, som han i det ofvan citerade uttalar.

Männe kvinnan i själfva verket skall kunna utöfva ett större inflytande i världen, om hon uppträder offentligt och talar för hvad som ligger henne om hjärtat? Männe det icke kunde gå lika bra, om männen stiftade lagar och kvinnorna uppfosttrade det unga släktet till aktning för och omutlig åtländnad af dessa lagar? Så här säger Aristoteles: »Alla, som fundera på konsten att styra människosläktet, hafva blifvit öfvertygade, att statens öden bero på ungdomens upfostran.» Aristoteles var ju en förståndig man — inte sant?

Eller menar man, att kvinnorna skulle stifta

visare lagar än männen? Att kvinnans list öfvergår mannens förstånd, har man alltid hört, men att kvinnans vishet skulle öfvergå mannens vishet, det har man dock ännu aldrig vågat påstå. Eller menar man kanske, att hon skulle kunna lättare och säkrare drifva sin vilja igenom i det offentliga än i det enskilda lifvet? Uppträder hon offentligt, då blir hon ju »en man med i staten», där frågar man ej efter, antingen det är man eller kvinna som talar, där är det pluraliteten som afgör. I familjen är det ofta kvinnan, som afgör både mera viktiga och mindre viktiga saker, fast detta hennes åtgörande sker så omärkligt, att det alltid vill synas, som om någon annan styrt med alltsammans.

»Mannen bildar och danar världen, men kvinnan bildar mannen;» på så sätt är det ju ändock kvinnan, som »bildar och danar världen». Hvad gör det, att hon icke synes? Världsaltets skapare och uppträthållare, synes väl han anrat än i sina verk? Och ändock är han den urmakt, som »verkar allt i alla».

Det inflytande, som kvinnan utöfvar inom familjen, ute i lifvet, är så mäktigt, så gränslöst, att man icke kan säga, hvar det börjar eller hvar det slutar. Någon har sagt: »Varen öfvertygade därom — ingenting är mera oemotståndligt för mannen, iogenting på samma gång mera öfverstörbart hos honom än de ursprungliga intryck, som en from moder har efterlämnat, och som skyddas af barndomsminnenas dunkla, hemlighetsfulla behag.»

Må de kvinnor, som så vilja, blifva riksdagsmän, ministrar och allt möjligt; min tro är dock, att dessa kvinnor med allt sitt bråk ej utträttat ens hälften så mycket eller rättare så stora verk som de, hvilka nöjt sig med att »verka i hemlighet, liksom jordens dunkla, hemlighetsfulla krafter.»

Ae.

Ur notisboken.

»Sessans sessa» förlovad! Förliden fredag eklaterades i Köpenhamn förlofning mellan Carl XV:s dotterdotter, den 19-åriga prinsessan Louise, och prins Fredrik af Schaumburg-Lippe. Prins Fredrik, som sålunda vunnit den täcka och älskliga prinsessan Louises hjärta och hand, tillhör en släkt, som väl är rätt gammal, men hvars suveräna värdighet knappt kan föras längre tillbaka än till trettioåriga krigets senaste dagar, då ett giftermål förskaffade den dess nuvarande besittningar. Stora äro för öfrigt dessa icke; furstendömet har blott 29,000 inneväanare. Prinsens fader, prins Wilhelm, är farbroder till den regerande fursten, österrikisk titulär fältmarskalklöjtnant, men är väl närmast blott godsägare i Böhmen. Men det ligger skönhet i släkten och därför har den på senare tiden gjort goda partier; den nyförlovades äldsta syster är sålunda drottning i Würtemberg och hans kusin är gift med själfve kejsar Wilhelms syster. Också ser prins Fredrik mycket bra ut.

Prinsen är för öfrigt löjtnant i österrikiska husarregementet nr 5 Graf Radetzky, som har Wien till garnisonsort, och saknar alla utsikter att bli regerande furste. Det blir sålunda till en jämförelsevis blygsam ställning, som den unga prinsessan skall öfvergå, ett säkert bevis dock på att det här varit ett rent kärleksparti. Sin bekantskap gjorde de båda nyförlovade på danska konungaparets guldröjlopp, där prinsen var närvarande såsom dotterson till drottningens syster.

En ädel kvinna gick ur tiden, då fröken Jenny Meyer i en ålder af endast 35 år i söndags afled i hufvudstaden. Hennes namn är furbundet med en för samhället mycket välsignelsebringande verksamhet. För omkring 10 år sedan inrättade hon, med egna medel och af eget initiativ, i Staden inom broarna den första matirättning för gratisbespisning af fattiga folkskolebarn, och har denna sedan efterföljts af flere liknande. Idun skall med första återkomma till en närmare skildring af den hädangångnas uppoffrande verksamhet och då ock bringa hennes bild.

En landsmaninnas sorgliga öde. I söndags inträffade vid den franska stationen Appilly en uppskakande olyckshändelse, i det expresståget från Paris till Köln sammanstötte med ett godståg, hvarvid 5 passagerare dödades och 17 skadades. Bland de döda är en svenska, fröken

Maria Holm från Stockholm. Den omkomna fröken Holm var jämte en syster innehafvarinna utaf kapp- och klädningsaffären uti nr 24 Norrlandsgatan. Hon var omkring 34 år gammal samt var på väg hem från Paris, som hon besökt för sin affärsräkning, då den hemska olyckshändelsen inträffade.

Tysta skolan vid Norrtullsgatan i Stockholm började i måndags det nya läsåret. En stor förändring har vid denna skola försiggått, enär den samma med detta läsårs början helt och hållet ombytt lärarpersonal. Till föreståndarinnan efter fröken Amy Segerstedt, som i åtskilliga år innehaft denna plats, men nu afgått, är af styrelsen utsedd den framstående tallärlarinnan från Örebro döfstumskola, fröken Anna Hartman, och till lärarinnor fröken Anna Ahlberg, äfvenledes från Örebro, samt fröken Lina Eriksson, efter förutvarande lärarinnorna fröknarna Lotten Lindblad och Louise Larsson, af hvilka den förra antagit plats vid döfstumskolan i Hernösand och den senare vid Lunds döfstumskola.

»En duktig tös» är fosterdottern Hilda Andersson i V. Vingåker. Förutom att den 20 åriga flickan ömt och troget vårdar sin äldre fosterfar och så godt som ensam sköter det lilla torpet, af hvilket de båda ha sitt lefvebröd, har hon genom själfstudium förskaffat sig en för hennes ställning ovanlig bildning. Ifrig nykterhetskampe och medlem af Blåbandsföreningen, skriver hon till hvarje sammanträde en »tidning» med namnet »Framåt». Arbetet med lie, yxa och spade sköter hon med samma kraft och färdighet som en van dräng. Kreatursaffärer har hon i flere år uppgjort på marknaderna och vid premieringsmöten erhållit pris för vackra »kossor».

Friherrinnan som amiral. Ett marinmärke, ett ankare med två streck i rödt, bar friherrinnan Trolle å högra armen här om dagen vid konungens mottagande å Trolleås. Smycket är en gåfva af konung Oscar, skänkt till friherrinnan Trolle förra sommaren vid Marstrand vid ett tillfälle, då friherrinnan skickligt manövrerade chefsfartyget Drott.

En trädgårdsutställning öppnas i dag härstädes i Industrialpalatset och pågår till den 17 dennes. De anordningar, som vidtagits af det populära etablissementets alltid vakna och energiska styrelse, synas vara de allra bästa och inbjudande för en talrik publik, som helt visst ej skall utebli. Anmälningar till deltagande i utställningen hafva ingått till ett antal af omkring 40 från skilda trakter af landet, till och med så långt bort ifrån som från Gellivara, så att utställningen loftar att blifva både rikhaltig och intressant. Hvad som särskildt må påpekas och som är något nytt för dessa slags utställningar är, att efter utställningens slut blifver auktion å utställda växter m. m. Detta blir ett utmärkt tillfälle för alla blomsterälskande *husmödrar* att förse sina hem med vackra prydnadsväxter.

Teater och musik.

Kungl. operan återupptog i fredags ett af förra spelårets mest dragande program, nämligen »Orfevs» och »På Sicilien». Naturligtvis var det äfven nu fru Lindens ypperliga utförande af titelpartiet i den förstnämnda operan, som mest fängslade intresset och framkallade det lifligaste bifallet. För öfrigt hade i båda operorna rollbesättningen undergått en del förändringar. Sålunda hade i Eurydikes parti i operan »Orfevs» fröken Karlsohn ersatt fru Sterky, hvars framstående och högt skattade talang operadirektionen ledsamt nog nu anser sig kunna undvara. Ehuru denna roll väl ej alldeles lämpar sig för fröken K:s naturell, utför hon den dock med all den samvetsgrannhet, man kan vänta af den begåfvade sängerskan, hvars härliga och klangfulla stämman här som alltid gör sig förträffligt gällande.

I op. »På Sicilien» utfördes Santuzzas parti för första gången af fröken Lindegren. Den unga nyengagerade sängerskan ingaf både genom sin sång och sitt spel goda förhoppningar för framtiden.

Hennes höjdtöner äro starka, fyliga och af god klang. Mellanregistret föreföll något svagt. Lolas lilla parti borde hellre lämnas åt fru Heintz än åt fröken Almati, som i stället kunde öfvertaga Lucias parti. Hr *Söderman* var mycket bra som Alfio, hvaremot hr *Bratbost* som Turiddu lämnade åtskilligt öfrigt att önska, särskildt hvad sångens renhet och väljud beträffar. — Salongen var väl besatt.

Ida Aalbergstournéen är nu för hufvudstadens vidkommande avslutad med den föreställning af »Cameliadamen» som i måndags gafs å Kungl. Operan inför i det närmaste utsåldt hus och under en hyllning, så entusiastiskt stormande, att den tillfylles gaf ett uttryck åt den tacksamhet vår publik hyser för de oförgätliga teaterkvällar, den utmärkta finska konstnärinnan beredt oss.

Förliden fredag gafs å Vasateatern det fjärde programmet af tournéens repertoar. De två småpjäser, som inleddes detsamma, voro af mindre intresse, ehuru fru Aalbergs Santuzza i *Vergas* skådespel af samma namn — som bekant förebilden till Mascagnis opera *Cavalleria rusticana* — visserligen var en fängslande och blodfull prestation. Men i de två akter, den fjärde och femte, af *Scribes* och *Legouvé's* »Adrienne Lecouvreur», som avslutade programmet, hade den snillrika gästen det utsökta tillfälle att ådagalägga hela den lidelsefulla kraften af sin konst, och särskildt förgiftnings- och döds scenen i sista akten utfördes så gripande realistiskt, men ändock med en behärskning, som ej ett ögonblick lämnade det sköna mått, att dessa scener måste betecknas som den glänsande höjdpunkten af allt det konstnärligt upphöjda, Ida Aalberg visat oss. Publikens togs och med storm, och sällan torde lager- och blomsterhyllningen varit fullständigare förtjänad och hellre gifven än denna afton.

Vasateaterns ordinarie sällskap under direktör *Varbergs* ledning öppnade i lördags sin speltermin med *E. Audrans* täcka och lifliga operett »Vore jag karl!» Aftonens pris togs af fru Emma Berg (allas vår f. d. fröken Ekström), som vid ypperlig röstdisposition i *Suzettes* lustiga parti utvecklade allt det sprittande behag, som gjort denna artist så populär bland den vackra lilla operett-teaterns trofasta publik. Ett speciellt intresse gafs dessutom åt föreställningen genom de till sällskapet nyförvärfvade krafter, som därvid mönstrade. I hr *Scenson* har direktionen utan tvifvel gjort en ackquisition: hans markis de Follebranche röjde goda dramatiska ansatser och en vacker och ganska stark baryton. Fröken *Nilsson* som markisinnan spelade ej heller oäfvat, som debutant betraktad, och rösten, ehuru ganska svag, sköttes med rätt mycken smak. I hr *Ringvall* har sällskapet förvärfvat en ej obehöflig förstärkning för sina komiska krafter; den hederlige kapten *Cheubec* blef i hans händer en frisk och treflig garcon, kanske en smula för bullersam. I sin helhet gick operetten med fart och lust, och bifallet var synnerligen lifligt.

Operasångaren *C. F. Lundqvist*, hvars betydande förmåga vi nu tyvärr nödgas sakna vid operan, afreser i midten af nästa månad till England för att där biträda vid några framstående konserter. Dessförinnan gifver hr L. en afskedskonsert härstädes, och äger denna rum i Musikaliska akademien tisdagen den 9 oktober.

Lilla finskan.

Skiss för Idun af Gerda Meyerson.

(Forts.)

Småsyskonen, de ha både fransyska och guvernant, de. Och nu ha vi så fina hästar och ekipager och så mycket främmande, pappa har blifvit en framstående kommunalman, och det kommer folk långväga ifrån för att söka honom i affärer. I somras byggdes huset till, så att vi fingo flere rum, nu skall hela nedre våningen möbleras om. Nästa gång pappa far till hufvudstaden, skall han styra om det, han har så god smak, till och med fruntimmerskläder förstår han sig på, jag frågar honom alltid till råds, när jag skall ha något nytt.

»Lilla finskan» var mycket väl klädd och hon ägnade — hvad kamraterna i allmänhet hade hvarken tid eller lust med — mycken omsorg åt sin toalett.

Jag minns henne särskildt en afton, då vi allesammans voro bjudna hem till professorn och hon hade en ljusgrön klädning på sig. Hon såg så lätt och fin och genomskinlig ut som en liten sjojungfru, men naturligtvis fick hon höra af många, att hon klädt sig alldeles för elegant.

»Visst inte,» protesterade hon. »Pappa vill, att jag skall vara fin. Han säger, att när han ger mig pengar att köpa kläder för, skall jag också använda dem till det. Den här klädningen har han själf köpt mig i Helsingfors, och jag tycker det är så roligt att begagna den.»

Hela vintern hade Sigrid talat om, att hennes far lofvat att komma och hälsa på henne. En dag på våren fick hon ett bref från honom, skrivet i Helsingfors, och då visste hon, att hon när som helst kunde vänta honom. Han skref visserligen ingenting om att komma, men hon trodde, att han ville öfverraska henne, och gick från morgon till kväll i en väntansfull spänning, som gjorde henne riktigt nervös. Läsningen gick dåligt, och under gymnastiken blef hon ofta tankspridd.

En morgon kom hon blekare än vanligt och med tårar i ögonen och hämtade mig.

»Jag tror bestämdt, att pappa är sjuk,» klagade hon, »annars hade han varit här för länge sedan. Hans sista bref ha inte varit så glada som de förra, och jag förstär inte, hvad han kan ha att göra i hufvudstaden så länge. En gång förut har han blifvit sjuk där, han förkylde sig och fick reumatisk feber. Det var en förskräcklig tid. Mamma reste ner och skötte om honom, jag skulle vara hemma för att se efter huset och småbarnen. Det hjälpte inte, att jag grät och bad att få följa med till pappa, nu skulle ingenting ha afhållit mig från att resa utan mammas tillåtelse, men då tordes jag inte. Jag kan aldrig glömma, hur ängslig jag var där hemma, mamma förstod det inte och lät mig så sällan få underrättelser. Hon sade, att jag var lika öfverdrifven som pappa. Men jag kan inte hjälpa, att jag inte är en sådan filbunke som hon. Och får jag inte bref från pappa i morgon, så telegraferar jag.»

Hon behöfde inte telegrafera. Följande dag var en söndag. Vi hade kommit öfverens att läsa tillsammans på förmiddagen, och jag gick till henne tidigt, beredd att få väcka henne, ty hon sof vanligen som en liten gris om söndagsmorgnarna. Nu fann jag henne till min förvåning alldeles färdigklädd i en elegant dräkt, profvande ett par nya handskar och ett nytt flor.

»Han kommer,» jublade hon och svängde ett papper emot mig. »Jag hade telegram i går kväll, han kommer nu på förmiddagen med finska båten.»

Hon snurrade rundt, dansade och var alldeles vild af glädje.

»Du går väl med och tar emot honom, det skall bli så roligt att göra er bekanta med hvarandra. Och inte kunna ni betrakta hvarandra som främlingar ändå; han känner dig så bra genom mina bref, och du har hört så mycket om honom. Kom bara!»

Det hjälpte inte att protestera, jag måste följa med henne och det genast. Strunt i läsningen, tyckte Sigrid. Båten kunde komma tidigt, och det vore just trefligt, om hon inte vore nere.

Två hela timmar fingo vi gå vid hamnen

och vänta, och hela tiden pratade Sigrid som en liten skata.

Och jag ångrade mig inte, ty det var något värtdt att se henne i det ögonblick, då båten ändtligen lagt till och hon kastade sig i den efterlängtnade fadrens famn.

Och hade jag inte vetat, att han verkligen var hennes far, denne ungdomlige, ståtliga man, som, ännu med armen om Sigrids lif, hälsade på mig med den mest hjärtevinnande vänlighet, skulle jag väl knappast trott det.

något jäktadt och oroligt i sina drag, djupa fåror kring ögonen och kring munnen nervösa ryckningar, som han förgäfvets sökte hålla tillbaka.

Sigrid, som med halföppen mun och ögon, glänsande af beundrande ömhet, slukade hvarje ord från den afgudade fadrens läppar, gaf mig då och då en blick och tryckte min hand liksom för att uppmana mig att dela hennes glädje och beundran.

Följande dag var Sigrid ej på gymnastiken, hon hade skickat återbud, emedan hennes far var i staden.

Äfven dagen därpå uteblef lilla finskan, och vi saknade henne alla, ty hon brukade vara det upplifvande elementet under lektionerna.

»Pappa väntar nedanför, vi skola gå till Blanch's eller Berns eller något annat treffligt ställe, det blir dubbelt så roligt, om du følger med.»

»Vi ha bara festat hela dagarna,» berättade hon, »pappa säger, att han är här för att roa sig.

När vi kommo ner på gatan, syntes Sigrids

far icke till. Vi tittade åt alla håll samt gingo flere minuter af och an utanför porten.

I detsamma varseblef hon honom i en port tvärs öfver gatan, han stod där i halfmörkret, lutad mot väggen och stirrade framför sig.

(Forts.)

Iduns stora literära pristävling.

Till den stora pristävlingen — en originalroman för Iduns följelongsbibliotek på omkring 300 sidor, pris 2,000 kronor — ha inom den utsatta tiden 10 täflande skrifter ingått.

Innehållsförteckning.

Charlotte Schröder, född Wagner; af Cecilia Bååth-Holmberg. (Med porträtt) — Familjerådet; af Juan de Dios Pexa.

Sidsfördrif.

Redigeras af Sophie Lingé.

Bidrag mottagas med tacksamhet.

Charad.

En medlem i en liten stat Mitt första år,

Som trälar jämt för att få mat Med stort besvär.

Från arla morgon och till kväll Han sköter sitt geschäft så snäll, Ty lönen är ju kär.

Men när mitt andra kommer, då Är sysslan slut; Då vägar han ur porten, grå, Ej titta ut.

Men värst af allt det ändå är Att hvad han samlat med besvär, Ta' andra som tribut.

Mitt hela utaf mästarhand Blef bygdt en gång.

Det bildar till din längtans land En luftig spång,

Men fot den aldrig trampat har, Sin renhet har den därför kvar Igenom tiden lång. S. L.

Ordförvandlingsgåta.

- 1) Ris, i, en, bi: land i Asien. 2) Ål, rat, ed, nu: ett verb. 3) Rep, dal, o: ett roföjdur. 4) Fira, nit, en: en del af svenska armén.

Stafvelser till öfre fältet: ro, an, li, ne, si, pa, ja, od, kar, mo, min, sta, na, us, go, ess, ra, ro, eg, ha, ran, ju, ny, na, ro, del, ma, ni, rt, nt, a, e, d, d, m, s.

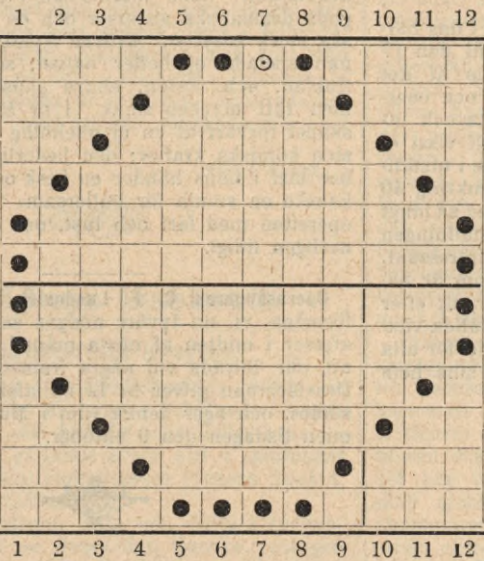
Stafvelser till nedre fältet: ne, ra, se, ga, ar, ne, på, da, fö, lin, ma, bre, ri, skön, um, il, bo, gu, dn, ar, in, la, vi, ga, an, do, lin, au, au, ma, st, a, g, h, m, r.

Af dessa stafvelser bildas inalles 24 ord, af hvilka 12 komma i det öfre och 12 i det nedre af de båda falt, som afskiljas genom den i figurens midt dragna vågräta linien.

Orden till öfre fältet äro: 1) mansnamn, 2) ett näs, 3) en svensk kompositör, 4) stad i Ryseland, 5) mansnamn, 6) flod i Tyskland, 7) trädgårdsblomma, 8) stad i Mindre Asien, 9) namn på en af Goethes dramer, 10) fruntimmersnamn, 11) stad i Finland, 12) = väldig jägare.

Begynnelsebokstäfverna bilda namnet på ett svenskt berg. L. Versgåta. Seklers, ej, och, ord, vid, lycksalig, henne, från, den, bröst, moders, sitt, drömmer, talar, och, han, utan, kärlek, säger, hvad, medvetslös, men, han, vis-

Cirkelgåta.

Hildegard. het, som, naturens, irrande, som, mål, glömt, och, drömmer, blott, röst, han, drömt, säng, lämtar, han, tvång, och.

Aritmogryf. 1) Benämning som grekerna gåfvo andra folk, 2) namn på ensling, 3) stad i Frankrike, 4) bergart, 5) huvudbo-

nad, 6) stad i Finland, 7) individ af en ras, 8) fruntimmersnamn, 9) stad i Finland, 10) flod i Asien, 11) stad i Rysland. Begynnelsebokstäfverna bilda namnet på en svensk skald.

Table with 11 rows and 6 columns of numbers for a magic square puzzle.

Maj.

Lösningar.

Logogryfen: Anletsdrag; Greta, Anders, lans, tal, lat, gas, stad, drag, dras, lada, garde, reda, aster, lera, Ran, andra, last, land, ren, led.

Charaden: Rikedom. Triangelgåtan: 1) Rosen, 2) osar, 3) sal, 4) er, 5) ea.

Palindromen: Rum — mur. Ifyllningsgåtan: Panorams, frimärke, So-crates; studsare, Portugal, Corneila, stock-ros, pomerans, briljant.

Tandläkare dr Geo. Forssmans nya preparat för tandernas vård: Tandpulver, två slag, Tandpasta, Tandinktur Bendix, Josephson & Co., 11 Kegeringsg.